

Драгослав Михаиловић

УТОПЉЕНИЦА

1.

Журно се раскопчавајући, Милан скиде кошуљу, па клече на рапчишћено парче обале које им је представљао пристаниште и загнури главу у мутњикаву воду као патак. У носу и устима одмах осеги познат мирис — као код Шест топола! — и то га готово опи. Раздрагано се смејући, он најпре поче да се плуска по поцрнелим рукама и грудима, а онда, као да се тек сетио да може још нешто, јурну натраг до неког грма. Ту, стално се журећи, смаче с ногу избледеле, испране ципеле и у једном потезу панталоне заједно са доњим вешом, па се бучно затрча у језеро.

Водена ширина се на том месту поступно спуштала у дубину и младих је, лагано пропадајући и осећајући по стомаку голицаве ледене мравце, поскакивао и поцикивао. Кад загази до паса, пружа се по површини и замаха рукама.

Отплива тако десетак метара, па се окрете на леђа. Гледао је у необично, голубије плаво небо над собом и ослушкивао свој убрзани дах.

После неколико минута истрча на суво. Подрхтавајући од хладноће, навуче панталоне на мокро тело.

„Еј”, викну некоме. „јеси ли готов?”

Глас му одјекну у младој, шикаром обраслој шуми, која је наткриљивала читаво језеро, и оста без одговора.

Њихов мали логор па невеликој чистини имао је свега три шатора. Он пожури према њему, бригући лице подлактицом. Улете у своју ниску наставбу и из ранца окаченог о дирек извуче чист веш. Мумлајући, жустро се истрља пенкиром, па натуче чарале, гаће и панталоне. Покуша да преко колена исправи згужвану кошуљу, али одмах одустаде и навуче је преко главе. Закопчавајући се, кроз шаторски прорез потражи неког погледом.

Ненад, невесео, безбојан педесетогодишњак проређене проседе ко-се, седео је на дасци причвршћеној ексерима за два пања. На исто тако про-сто направљеном столу лежала су пред њим два дебела, укоричена, излизана рукописа — то су били сценарио и књига снимања за онај велики, игра-ни филм — и неколико оловака. Али он се, као и обично, није њима бавио. Испиао је своју прву вечерашњу боцу пива — дневно их је трошио укупно две, обе пред вече — и, са загрљеном ногом подигнутом на клупу, гледао је некуд преко језера.

Милан је знао да редитељ сада има пива довољно и да неће ићи ни-куд, али га ипак упита:

„Оћеш са нама?”

Ненад не гледајући га одмахну руком као да је о томе глупо и раз-говарати.

„Ајдете ви само. Али изјутра у пет, пола шест почињемо, ако не бу-де облачно.”

Милан је у скипи био сниматељ и снимање без њега, наравно, не би могло ни да почне. Зато климну главом и са цемпером и јакном у рукама — поћи су овде свеже — крете као обали.

Ако икад постанем редитељ, мислио је идући, а хоћу, добро ћу се чувати да не постанем смешна сујетна будала којој из сваког покрета изби-ја свест о сопственој историјској улози. Да је сада без пића, одглумио би да нам дозвољава да га поведемо, и то никако ради тога да набави свој разбла-жени алкохол него зато што, као, не воли да се издваја из друштва. А даље је од нас од било кога живог.

Изабра у пристану најмањи од три чамца и загази у њега. Прескочи даску на средини, седе на прамац и загреба лименком по дну. Поче да испљускује воду преко ивице.

„Богдане!” викну опет. „Ајде, бре!”

„Одма!” одговори крупан мушки глас из логора.

Било је касно послеподне, приближавало се и вече и руменело се све што је око себе видео. Сунце се већ сакриво од људских очију и тајно је пливало негде иза удаљених планинских обронака, а вршке дрвећа су под његовим зрацима изгледале као позлаћене. Чуло се складно, уједначено брујање нетакнуте, високе меншовите шуме над дрхтавим миром нешироке љаскаве пруге језера. Негде у близини у подлоканој страни ритмично је шљапало.

У браонкастој води крај чамца цветали су нејасни обриси потону-лог грања, облешљеног растреситим пепелом муља као кристалима. Неви-соки шевар крај обале повијао је сабљице својих листова и, тарући их из-међу себе, лењо шуптао. Врхови нежних бреза су се на ваздушној струји љубавнички увијали, док им је умивено лишће лако титрало.

На две-три стотине удаљеној супротној обали, иза невидљивог ру-кавца, у густом, испрешлетаном топољаку, пред сан су жагориле птице. Због висине њих на језеру није било много, али пред вече су се окуљале на својим стапиштима, која су због нечега била једино на оној страни, и све док мрак добро не ухвати, тамо цврчале, какотале, гукале, ракољиле. Сада, изненада, однекуд отуд кроз грање се проби тамна сенка галеба; вероватно је преко бране залутао одоздо с Мораве, већ сутра га овде неће бити. Он крикне и, одједном осветљен сунцем, високо узлете лебдећи над водом као руменкаст водени цвет.

Умотавајући у рукама кишну кабаницу и путни ранац — у њему су из мале продавнице код хотела доносили намирнице — из логора ка младићу крете организатор Богдан, гломазан, висок средовечан човек у испраном тамношлавом радном оделу и с пробијеним великим сламним шеширом на глави. На ногама је имао изношене, неочишћене војничке цокуле.

Богдан стењући уђе у барку, која се под његовом телесином улеже, и приседе на крму. Одмах се прихвати кратког весла. Забоде га у травнато дно обложено танким слојем муља и одби чун од обале. Он клизну преко замућене воде нечујно као белоушка.

„Падаће киша”, рече погледавши у небо, „Боље да смо кренули колима.”

Затим у два потеза укреса мотор и, лагано додајући гас, управи штав према средини.

2.

Био је градеко дете и у те се ствари није разумео, а дебели организатор му данас већ трећи-четврти пут пајављује кишу, као да хоће да га дражи. Јер Милени је обећао да ће је вечерас провозати чамцем по језеру и овај је то знао. А како су га оба маторца држала за некаквог смешног јуришника на женске, сматрали су да имају природно право и да се због тога са њим спредају.

Он викну кроз штектање мотора:

„Одакле киша! Шта ту гаташ као баба!”

Гломазни човек развуче лице у бебаст осмех и мрдну тешком руком као да се извињава:

„Видећеш.”

Над језером се у ваздуху осећала свежина, али чим зађеш у шуму или под шатор, нешто те у грудима типти као да си у лонцу. Читав дан су сви у екипи били раздражени, само су кевтали један на другог. Међутим, на небу није било ни облачка и пије му веровао.

А какав је освајач женских срдаца и гениталија — пад тим си заиста могао само да се насмејеш. Већ петнаест дана покушава у овој дивљини да упозна даму без предрасуда — самих у хотелу ваљда није ни било — којој би могао да предложи необавезно и дискретно сполно дружење. И кад је једину слободну, Милепу, најзад успео да сретне, показало се да је она, позната атлетска репрезентативка која се са већим делом клупске екипе ту припрема за неко такмичење, не само удата, неколико година старија и неколико сантиметара виша од њега него и, ружњикава и лишена илузија о својој привлачности, спремна једино да чува оно што има, брак са спортским тренером у Београду. А чак и ако би шта хтела, чува се од мужевљевог колеге клупског шефа као од ђавола. Јер деси ли се нешто што би се некое учинило сумњиво, овај би у Београду о томе могао да шапне. Зато се према Милану, бар јавно, држи управо онако како га највише нервира — као према размаженом млађем брату кога треба заштитити од животних недаћа. Значи, и код ње ће највероватније извисити.

И ништа му ни изблиза није ишло толико добро као што они мисле. Отац му је рано умро и остао је сам с мајком и млађом сестром и, у београдском периферијском сиромаштву, био је догурао и до матуре, а још није знао шта ће да студира. Тако је и на филмску академију ступио малтене случајно, због једног другара, који ће, за иронију, на пријемном пронасти,

и тек на студијама је свој будући позив заволео. Али и на пријемном, и на студијама и затим с овим уговором заиста је имао среће.

Само што је овога јуна, као просечан студент, дипломирао, без икакве везе и заслуге, добио је први професионални посао, који његове колеге обично дуго чекају. Једноставно, једног дана на вратима му се појавио крупан, глават педесетогодишњак добродушна лица са цигаретом међу дебелим прстима и упитао га да ли је тај и тај, да ли је дипломирао камеру и уме ли да плива, и хоће ли, додуше за не баш нарочит хонорар, да с Ненадом као редитељем и њиме као организатором снимања пође на ово језеро на југу Србије да сними дуг документарца о рибама. И све се догодило, рецимо, само захваљујући томе што га је неко на академији случајно редитељу похвалио.

Језеро је било вештачко, направљено пре петнаестак година као једна од две сабирне површине за познату хидроцентралну долину у долини. Све је притом било добро виђено, осим природе саме. Јер годину-две по почетку прикупљања воде из оближњих погока и речица на овај јалов папњачки простор, изненада је на новом језерском дну почела да буја трава и да густи одлив кроз пропусте на брани. Неколико година инжењери су трљали главу с неочекиваном невољом, а онда, по нечијој препоруци, наручили младице амура и тостолобика из Бајкалског језера у Русији, који ће, тврдило се, траву попасти. У то је било тешко поверовати, али у међувремену, ево, троји, лењи рибљи биљождери су растиње заиста смањили, али и сами монструозно нарасли. Заштитени од улова и недохватни за ситније планинске штучке, они су, каткад, плашећи у почетку младог сниматеља, израсли до метар дужине, личећи на добродушне, самосвесне слончиће. И мала група из Београда, уз помоћ једног старог ихтиолога, проучавала им је животне навике и бележила их на филмској траци. Продуцент је од природњачког пројекта, за који је склопио добар уговор и са дирекцијом хидроцентралне, доста очекивао. Јер еколошки филмови су увек интересантни за публику.

Приликом доласка на терен половина шесточлане екипе је конвенционално изабрала невелику јевтине хотела на северу језера, где су конобари, тапшући госте по раменима, стално нешто заборављали и, горко се због тога кажући, одлазили по заборављено да уз пут још нешто забораве. А редитељ, организатор и млади сниматељ одлучили су се за пустоловину од логорског боравка у шуми на обали петнаестак километара ниже; разлог за ово, без сумње, лежао је и у не баш безначајној уштеди од путних дневница. Ујутро су стари, помало смешни ихтиолог и друга двојица долазили к њима околним путем колима — имали су их троја, једна службена и двоја приватна, и возили су их сви, осим научника — и онда су се добар део дана мували по води, сликајући размажене, равнодушне рибетине. Снимали су их и на површини, одозго, а и подводно, посебно прилагођеном *шеснаестим*-цом, за шта је сниматељ имао и одговарајућу опрему. Вештина стечена на купалиштима Дунава постала му је овде драгоценца.

И он је, срчући врели рибљи паприкаш који је спретни Богдан скувао, посматрајући подводне слончиће како се, мрдајући брковима, узајамно нешто договарају, лежећи под шатором — куда му је једног дана, бежећи од крволочног јастреба, улетео дивљи голуб и ту, дрхтурећи на његовом ранцу у углу, провео читавих пола сата — или седећи крај вечерње ватре на сред логора и ослушкујући хукање ћука, који им је сваке ноћи правио друштво, са задрепашћењем је размишљао како се, ево, сасвим случајно нашао

у једном невероватном свету о којем је све до недавно могао само с неверицом да слуша.

Све је ту било ружније и обичније, напорније и опасније, тврђе и удобније него што је могао да замисли. Спавали су у планинарским џаковима на надуваним душецима, хранили се храном из језера — коју је, опет, ловио Богдан, и то, да не би своје глумце плашио, на местима где бар два-три дана снимати — или доносећи је из цивилизације крај хотела, стално су били изложени најезди свакојаких буба, које су, чим би запалили ватру или јаке бутанске светилке, просто насртале, или провалама непредвидљивог времена. Већ двапут им је изненадна ноћна олуја поплавила и порушила шаторе и дан су морали да дочекају у аутомобилима. Али, упркос томе, он се осећао толико обогаћеним да је, памтећи му недавну посету на периферији, трчао за организатором као кученце.

Редитељ му је био познат филмски уметник, ихтиолог универзитетски професор и привлачан као дедица из краја, међутим, главну реч у овом животу за њега је имао неугледни, дебели, гломазни Богдан. Било је готово невероватно шта је све овај наизглед непокретни човек својим јастучастим прстима умео да изведе, све што је раштркано, неупотребљиво и бесмислено из његових руку је излазило као ваљано, сврсисходно и делотворно. Њему је Милан у свему веровао, што је он рекао, за њега је постајало закон. Зато га је и ово предсказивање кише узбуђивало — да му га је изрекао Ненад, не би се ни осврнуо.

У Београду су га пред полазак доста плашили редитељевом непријатношћу са сарадницима. Али, изузимајући неке ситнице, досад је међу њима све ишло глатко.

Некад, Ненад је био револуционарна редитељска звезда и још као млад надобијао се свакојаких награда. А онда га је нешто ухватило, најпре је, колико је знао, улетео у затвор, па се потом и пропио, и кад се вратио у производњу, а то је могло бити тек више година касније, почео је да прави лоше филмове и, лоше гледан у режиму, лоше је пролазио и код критике. Последњих двадесетак година деловао је изгубљено и једва да је још ишта радио. Зато, и она дуга припрема за играни филм можда је у ствари лажна: о препрекама за почетак рада причао је са фаталистичком помиреношћу, у којој се повољан крај није видео.

Еколошки посао на језеру прихватио је *ради ѧара* и без амбиција и гледао га с мрзовољом. Снимањима је углавном само присуствовао, шкољећи са досадом у замућену воду, и своју сарадњу с неискусним сниматељем свео је на давање техничких упута за спровођење професорових захтева; а ово је заиста знао.

Сматрало се да је пропао и за то су најчешће окривљавали његову жену, некадашњу глумицу и лепотицу, која је у међувремену такође престала да ради. Хистерична и суманута, тврдило се, све до пре неколико година трчала је од мушкарца до мушкарца, јурећи их каткад и у мужевљевој екипи. И њега је то, кажу, сломило, петнаестак година од пића није знао за себе. Сада, кад је пиће оставио — осим оне две флаше дневно — покушавао је да се враги. Али није му ишло од руке.

Младић томе није веровао. Није ценио његове филмове, сматрајући да у њима има одвише политичког и пропагандног, као што ни њега самог није волео. Откако је обавеза очигледне пропаганде постала мекша, Ненад на филму, сматрао је, више нема шта да ради.

„Млади то данас”, говорио је Богдану, „раде друкчије.”

„Они то”, заједљиво је одговарао организатор, „уопште не раде друкчије, него само лукавије и поквареније.”

Објашњавати дебеломе да му пријатељ у нечему може грешити, потпуно је бесмислено.

Пенећи иза крме, мотор је уједначено штектао и чамац је уз лако поскакивање јахао по златастим капљицама.

„Је ли истина”, викну сниматељ кроз буку машине, „да си ради овог посла одбио да радиш играни филм?”

„Нисам одбио”, одврати организатор, „Само сам их убедио да је боље да започнемо на јесен.”

Мирисао је ваздух изнад себе. Затим показа палцем некуд преко рамена.

„Види ово”, рече.

Преко пута њиховог логора, изнад топољака у којем су цврчале птице, збирао се и ковитлао на бледом небу густ, шарен облачак, бео по неравним ивицама и црнкаст у средини.

Милян га је већ био опазио и овлашно га опет гледну. Није му изгледао важан.

„Јеси ли с њим радио од почетка?”

Организатор климну главом.

„Мислиш да ће моћи да направи онај играни?”

Богдан је, гласно пућкајући, распаљивао цигарету.

„Ако му дају паре.”

„Јесте ли ви заједно били и у партизанима?”

„Нисмо ми били у партизанима. Него на Сремском фронту. И нисмо били у истој јединици.”

Ненад је у логору углавном ћутао, али каткад је међу њима проповедао и неке бајате друштвене замисли. Одржи ли, мислио је младић, само један такав јавни говор, одмах ће бити награђен. Знао је више таквих успешних.

„Па нека да новинама неки политички интервју”, рече. „Нека неког онали. Даће му пара колико хоће.”

Богдан се преко цигарете насмеши.

„Није се он тако бавио политиком.”

Сниматељу се ни овај одговор не допаде. Слушао је о некаквом редитељевом поштењу, које је видео само као његов начин да буде мртав.

„Али ни филм неће да направи!” рече свадљиво. „Он се плаши! Жив се уср’о да паре не добије! Црк’о је! Разумеш?”

Богдан га је преко чамца пажљиво гледао.

„Откуд ти то знаш?” Одговори помало љутито. „Ти њега уопште не познајеш. Он је био у затвору. На оном острву. Као политички. Не знаш какав је био пре тога.”

Младић је о острву нешто био начуо, али је мислио да су тамо били они који су то и заслужили и није га много занимало. Сматрао је да редитељ безочно изабљује свог организатора, који уместо њега малтене и режира. А овај ништа не види као бајкалски тостолобик!

„Не знам” викну, „какав је некад био, али више није никакав! А ни филм не може да направи! Може само да продаје памет! Будалама као што си ти!”

Пред чамцем је шливао неки жбунић и Богдан га је пажљиво заобилазио.

Њега је овај разговор збуњивао. Има је сина Милановог вршњака и момка је, као даровитог сиромашка без оца, симпатисао. Зашто му сад овако враћа? Шта ово говори? Зашто се испизмио на Ненада? Досад је видео много њих који су лепо почели, а онда, као да им се њихова дотадашња водила негде затурила, почели да лутају, врљају, главињају. И не заустављају се док сасвим не пропадно! Није то умео себи да објасни. Како неко ко је у животу филмове умео да прави, од неког тренутка то више не уме? Зар би се њему могло десити да једног дана више не уме да води и организује снимања?

„Био се пропио” одговори. „Разумеш? Кад пијеш, не можеш да радиш. Ти пијеш ракију, она пије тебе. Разумеш? Сад је пиће оставио, значи — може опет.”

Сниматељ пресече руком по ваздуху.

„А оно пиво — не рачунаш? Ништа он више не може! Готово је то.”

Чамција и сад оћутну. О свему је волео да прича, само није о уметности — брига га за уметност! — а ни о свом пријатељству с Ненадом. Шта се кога тиче њихово пријатељство! Док је редитељ, као талентован млад човек, био у моди, док се од њега очекивало и полагале се у њега наде, оно им је било обично, сад га сви питају чему! Ако сам ја, мисли, будала, ни они нису бољи. А покварени, сасвим сигурно — јесу.

„Не знаш ти”, одговори филозофски, „шта ти се сутра може десити.”

И помало увређено окрете главу према обали. Није о томе више хтео да разговара.

3.

Возили су се петнаестак минута кад груну киша.

Она их нападе изнебуха, као да неко на небу повуче ручицу и отвори препун суд, и истог часа се претвори у густу, стубасту провалу облака. Онај се облачак само спушти ка језеру и рашири над њим и већ одозго бљуну шљусак у стакластим, шуштавим леденим млазевима, вукући дуге дебеле капи као узице. Без муња и грмљавине као у јесен, позлаћен скрајнутим сунчевим зрацима и ношен поветарцем у косим наносима као чипкана завеса промајом. Милану се учини готово нестварним.

„Шта је ово, мајку му!”

За тили час обојица су били до голе коже мокри. Младић је осећао како му се шипеле пуне, док му је цурело већ и низ кичму и између гузова. Окренутом лицем према наносима, заштићеном кабаницом без капуљаче, Богдану леђа још нису била мокра, али глава, лице, гуша и, низ њих, груди, стомак, бутине — све му је било натопљено као да се бадио у реку.

Млади сниматељ је подврискивао од чуда. До малочас је постајао нервозан и при помисли да му се састанак с Миленом може изјаловити — сад га је већ заборавио.

„Богдане!” викао је кроз шуштање. Подсећало га је на шум салинаца кроз шпанински снег кад се једне зиме као дечак санкао на Дивчибарама. „Је ли лепо, Богдане?”

Овај га погледа као лудог. Љутито отресе руком да се ослободи дувана из распале цигарете, па опсова, стрже са себе некорисну кабаницу и плусну је у чамац. На његовом дну је од кишних удара кључало као у лонцу.

„Ево ти твоја шетња!” продера се. „’Оћеш чамац!”

И бесно заврнувши ручицу, угаси мотор. Стајао је на крми док му је са смакнутог обода шешира точило као из олука и лутито жмурео.

Барка се кроз шуштање проклиза још три-четири метра, па, љуљушкајући се, стаде.

Тада, са закашњењем, као да су се негде били задржали, па журе да надокнаде пропуштено, убрзано заупуцаше громови. По стушеном, заптивеном небу, кроз које су се негде пробијали искошени зраци, почеше да вртају дуге, седефасте муње као да неко креше мокре шибице. Бочне обале су се већ једва назирале и њихову затамњену пругу, иза светлије белине језера, и замрачену шуму даље — тешко је било разликовати. Под кресивом муња из воде се дизала црвенкаста, бакренаста пара. На језеро се наваљивао чудан, наранџаст сутон.

Ухваћен неспреман, Богдан је, онако мокар, под ударима стајао пригнут, раширених ногу и одмакнутих руку и Милану се његова поза учини смешна.

„Еј”, викну, „јеси ли се ти то упишао?” Њему је све ово личило на спектакл и, мада је од хладноће и њега већ хватала дрхтавица, још је био раздраган. „Јеси ли досад видео овакво нешто? Јао, где ми је камера!”

Богдан мрко одговори:

„Иди у мајчину!”

И опет упали мотор. Нави ручицу и управи чун према обали насупрот њиховом логору. Кроз затамњен стакленаст звон кишних минђуша на ново се проби моторно штектање.

„Куда ћеш то?” упита младић.

„Празни тај чамац!” викну чамџија. У барци је воде готово до чланака. „Ако нећеш да пливамо.”

Плашио се да изненада не удари и олујни ветар — чудило се што га већ нема — па да се не преврну. Пре неколико година нека двојица ту су тако настрадала. Њему ово није била шала као његовом блесавом сниматељу.

Стави длан изнад очију покушавајући да пронађе правац.

„Тамо треба да је нека колиба”, довикну.

Није успевао да разабере куда тачно треба да иду. Појата је била у шуми и одатле се није могла видети, али негде испред ње налазио се мален затон са плићаком сличан оном њиховом, према којем је с језера водио прелаз између трстика. А никакав просек никако није назирао. Тихо је, готово уживајући у варијацијама, псовао.

Младић је чучећке избацивао воду, осећајући како му дебеле капи шљапкају по леђима.

„Шта ћемо тамо?” упита.

Богдан је бректао од беса. Испод добро заштићеног седишта на крми извукао је из ранца велику батеријску лампу, која је у ноћним шетњама могла да баца зрак на педесетак метара. Сада јој се светлост гушила пред самом барком.

„Је л’ би више волео да се преврнемо, па да се удавимо?” викну нетрпељиво. „Или да те гром чукне у главу?”

Уто, по промењеном кишном звуку, осети да се приближавају шеварју. Прошара лампом сакривеном испод скута блузе и бесно помисли: Промашо сам! Шевар се кроз црвенкасту пару оцртавао, али пролаза није било нигде.

За сваки случај, најпре смањи гас, а онда га и сасвим утули. Није место довољно познавао — видео га је само једном — и бојао се да му се пропелер не запетља у коров.

„Узми весло”, рече.

Младић послушно подиже алатку и помери се ка средини.

Сад су обојица осматрали. Милан је са средине чамца опрезно веслао, али ни он није видео ништа. Мимоилазили су прве грмове шеvara и осећао да су већ у плићини, међутим, нити је пролаз познавао нити је наслуђивао где може бити обећана колиба. Учини му се да се грмљавина полако удаљава и помисли да би ипак било боље да остану на води. Пожуре ли, мислио је, можда би и Милену још успео да види. Јер она мора рано у кревет, тренери их строго надгледају.

Плитко је веслао с леве стране кад му се пред очима при светлости муња здесна забеласа нека дебела, кратка клада налик на огуљену букву. Он помисли: Добро је, на оба ли смо. Пређе на ту страну и весло забоду дубље да се о дебло одупре. Тада му свитну мисао: Откуд овде овакав трупца? Али алатка у дубини ту ствар већ напица и он осети како тамо утања у нешто што је у исто време и тврдо, и мекано и склиско као мокра, недовољно надувена лопта.

Веслач се трже као да га нешто одоздо удари. Без надзора, најпре належе на весло, па га доле још и повуче ка себи. Али оно тамо по оној ствари клизну и пропаде. Он од тога изгуби ослонац и посрте.

Ипак некако успе да се одржи на ногама и да задржи на ногама и да задржи весло у рукама. Да се не омакне преко ивице, начини нов трзај и измаче се корак уназад. Чамац се опасно заљуља.

„Еј”, викну Богдан са крме, „шта радиш!”

Млади човек поврати равнотежу, и даље мотрећи у воду. И тада увиде како се отуда, заврћено по дужини, као у ритму лаганог валцера, ка површини извлачи неко огољено, непомично, заокругљено људско тело. Њему се учини да ће да крикне и једва се уздржа. Налик на придржавану балску хаљину у игри, од тела се на страну одвајала дуга, гола бела рука, која у луку пред њим изрони и заљуљушка се на воденом набору. Уз нову светлост муње он успе да запази да је она женска, необично бледа и, очигледно негована, с огуљеним првенилом на ноктима.

Испутивши весло из руку — оно бубну о оплату — он учини:

„Еј!”

Богдан примети да се напред нешто дешава. Љуљајући барку, начини корак-два ка прамцу.

„Шта је?” упита. И управивши лампу поред оплате, промуца: „Бог те маз’о!”

Заврћено тело у тај мах изрони. Ногу и главе допола у води, лица окренутог горе, оно је пред себе гурало напет стомак и набреккле груди, широке као у бапачица кугле. Лева рука на њему се није видела — Милан у тренутку посумња да се жена придржава за оплату — док се лако савијена десна лагано примицала бедру. Бледа као насапуњана, натечена, испраних јагодица прстију с којих се гулила кожа — на домалом прсту светлуцао јој је танак прстен с каменом, утонуо у ткиво — она часак постоја на виделу, па опет поче лагано да тоне. И тако потону крај бутине, лелујајући под самом новршином.

Од колена женине ноге су такође биле потопљене, као у скоку наставце. Глава, са дугом смеђом косом уваљаном у муљ и труње, коју је под-

водна струја развлачила и мрсила, била је јако забачена, тако да јој је врат изгледао несразмерно широк. Више од половине сакривено течношћу, лице се није најбоље видело, али чинило се мршуљаво, младо и, мада завалењих жућкастих беоњача, лепушкасто. Уста су јој остала отворена и искежена у грчевитом осмеху, откривајући два реда равних, заблаћених белих зуба. Буркана капима, вода јој је између вилица шљапкала и гротала као у кутијици.

Била је одевена у бело прслуче и мајушне беле гаћице, запрљане од муља и напола смакнуте. На огољеној, спљоштеној левој дојци усправљала се дудинка смежуране мрке брадавице. Надувен четвртасти стомак изгурао јој је доњи веш све до светлосмеђих длака између погу, које је струја лагано покретала, а на десној страни, изнад гумице гаћица, видео се утиснут жиг косог ожиљка, вероватно од вађења слепог црева. Водене капи су се на нестварно бледом телу распрскавале и бубњале о њега, док су јој се читаве груди и трбух гротескно жежили као од зиме.

Под плуском, уз светлост ручне светилке и повремених муња, промочени до пета на ногама, они су је ћутке и са грозом посматрали.

Милан је у телу почињао да осећа оштру дрхтавицу. Млада жена га је подсећала на његову три године млађу сестру и желео је да јој приђе и да је нечим покрије. Њена голотиња га је врећала.

Богдан подиже весло из чамца и тутну му лампу у руке.

„Држи”, рече промукло.

Веслајући са супротне стране, спретно одвоји барку од утопљенице. Истера је према средини воде.

„Била је млада”, замишљено рече, одложивши алатку. „Зашто ли је то?”

Брисао је длановима мокро лице, с којег му је цурело. Пробијени пешпир је одавно бацио.

Сниматељ га не разумеде. Више није био у стању готово ни да мисли. Чинило му се да му читаво тело звекеће од дрхтавице и покушавао је да је прикрије чврсто стежући вилице.

„Мислиш”, упита, једва састављајући речи, „да је — сама?”

Богдан заклима мокром главом.

„Има ципеле на ногама. Оне су јој читаве.”

Милан их није приметио нити је то с нечим доводио у везу.

„Па?” упита. Утрнуло лице га никако није служило.

Организатор одговори:

„Бојала се да се на нешто не пачпори.”

Младић опет не схвати.

„Шта да се?...”

„Да се на нешто не набоде.” Дисао је тешко и Милан није могао да оцени је ли то од веслања или зато што уздише. „Трња се, ето, бојала, а смрти, изгледа, није.” Наново је часак ћутао. Брекћући, тражио је нешто у цепу. „Најпре се изула, скинула и појас са чарапама, можда већ и загазила у воду, а онда се уплашила да се не повреди, па се вратила на суво и на ноге босе назула ципеле. Хаљине ће јој, сигурно, наћи на обали.”

Уто плусак поче да јењава. Најпре се његови удари само проредише, као да не могу да се одлуче шта ће, па кад их још неколико пута кратко ошинуше, одједанпут се угасише попут сијалице. Громови и муње одјездише у брда да ускоро постану само далек одјек који одблескује.

Облаци потрчаше по небу као да их неко потера дланом и почеше да се хитро проређују. Из сенки шуме на језеро је грамзиво гамизао планински сутон, зеленкаст на води и модар на падинама. На пропланцима на висини комешала се кишна магла налику на сивкаста овчја стада.

„Ајдемо”, рече Богдан палећи мотор.

Ћутећи су се возили неколико минута и већ разазнавали сијалице пред хотелом кад изненада додаде:

„Хтела је, кад је нађу, да изгледа лепа. То јој је било важно. Веш јој је нов. А можда се надала да ће неко и да је опази и да је извуче.”

4.

Њихово обавештење о утопљеници изазвало је узбуну у хотелу.

Пријавили су догађај хотелском портиру Средоју, мршуљавом овисоком шездесетогодишњаку неравно офарбане косе, што је за мало језерско туристичко насеље тешко било разумљиво. Али знало се да је, иако необразован сељак из једног околног села, доста година провео на неким пословима у иностранству, о којима није много причао, и помишљало се да то тамо није неуобичајено. Он је о догађају одмах телефоном обавестио милицију у вароши и позвао директора хотела да дође.

Онда се умешао у гостинску групу, која се створила око Богдана и Милана, узбуђено се распитујући. Искористио је тренутак да исприча да је милиција пре три-четири дана већ долазила, јер је примећено да је нестала једна гошћа. То је била млада жена од тридесетак година из Новог Сада, која је, ћутљива и неприметна, никоме и не телефонирајући, ту провела кратко време, а онда загонетно испарилa, оставивши неплаћен рачун и, у соби, путну торбу. Милиција је торбу прегледала и оставила је у хотелском складишту. Она је још код њих. Ово је можда, објашњавао је, решење те загопетке.

Богдан овог човека није трпео.

„Он је сељачки дрипац”, рекао је сниматељу мрзовољно, „који наоколо само пушка. Не знам шта ту стварно и за чију плату ради.”

Два-три дана по доласку, портир је Милана, чим је младић упознао Милену, неосетно успео да издвоји и да се, попут радозналца који жели да чује какви су познати људи са филма и телевизије, распита о њиховом послу на језеру. Притом је непрестано брбљао, значајно подмигивао као да су у неком тајном договору и помало сервилно се кикотао.

Младићево облизивање око спортискиње одмах је приметио и, жури се, обавестио га о њеном брачном стању, које је овај већ знао, и о честом телефонирању мужу. Нема ни деце, додавао је, иако је у браку неколико година.

„Али”, значајно је подмигнуо, „све су оне исте, све их сврби рупица. А ова је још и — јалова.”

Нарочито се занимао за шефа екипе Ненада. Шта ради шеф, како ради, је ли нервозан, чуо је да је на снимању нервозан.

„Причају”, брбљиво је напомињао, „да је био *онамо*.” Младић га у првом тренутку није ни разумео. Откуд он то зна? „А такви умеју да буду тешки за рад. Како с њим сарађујеш?”

Већ у следећем сусрету држао се као да су давнашњи познаници. Обавестио га је о појединим важним новостима о Милени и, лукаво се смејући, упитао:

„Како ти с њом? Јеси ли је већ?”

И, намигнувши, кикотнуо се.

И опет је скренуо разговор на Ненада. Да ли пије и колико пије? Да ли ће долазити његова жена? Она је некад била глумица и, изгледа, воли да се дружи с мужевљевој екипом, поготову с младима у њој. Обично је ишла с њим на снимања — он се опет запитао откуд тај човек такве ствари зна — али, јадница, изгледа, више није доброг здравља. Муж јој се, чује се, баш брине, иако и сам није најбоље.

Ређајући сплетке, подметања, изазовна питања, просто није затварао уста. А онда би се саговорнику унео у лице да чује шта тај има да каже.

Поверљиво Средојево кикотање с Миланом Богдану није промакло. И једног дана намрштено га је упитао:

„Шта си причао с оним лоповом Средојем?”

„Ништа”, одговори младић, „све неке глупости. Питао је да ли Ненад пије.”

„Ниси му ваљда ништа говорио?”

„Рекао сам да не пије. Али он је о његовом пиву већ знао.”

„Кад једном с њима у нешто уђеш”, мрко каже дебели, „најебао си. Никад се нећеш извући.”

Он се готово тргне.

„Не мислиш ваљда? Зар и овде?”

Овај га је и даље гледао у очи. Климао је главом.

„И није ту једини. Ако ти моја реч нешто значи, клони га се. Што они за тебе учине, наплатиће ти — кожом. Као ловци вуку.”

Од тада, сниматељ је гледао да офарбаног не види у својој близини. Чим би опазио да покушава да приђе, начинио би се да је у послу и некуд би измакао.

Сад се са вечере у трпезарији појавила и Милена. Пришла му је и забринуто почела да се распитује.

„Сав си мокар”, додаје. „Треба да се пресвучеш.”

Богдан је већ био отишао једноме из екипе да позајми суву одећу. То је, исто, могао да учини и сниматељ.

Он, међутим, одговори:

„Немам овде ништа. Све ми је у шатору.”

„Па хајде”, каже она, „код нас у собу.” Спавале су њих три заједно. „Даћу ти нешто.”

Милан, онако мокар, док се још с њега цедило, пође с њом на спрат.

Пењући се иза ње степеницама, посматрао јој је округлу задњицу на витком струку. Имала је згодно тело и кад је једном, као случајно, додирнуо лактом, осетио је да је сва чврста. Више пута је гледао на телевизији — била је краткопругашица и скакачица удаљ, сад већ при крају каријере — и запазио је како има лепе дуге ноге. Висока и танка, држала се право, врат је носила усправно и забацивала главу, имала лепе дуге шаке. Растресита кратка коса јој је — то се на телевизији није видело — риђа и у ружњикавом лицу попрскана пегама. Јако кратковида, носила је дебеле наочаре у малом светлом оквиру, које на такмичењима, сетио се, такође није видео.

„На такмичењима”, упита је, „не носиш наочаре?”

Она се осврте.

„Па спале би ми. Тада имам сочива.”

То је вероватно било јако скупо и мало их је ко могао купити.

Ушли су у собу. У њој је у кревету лежала једна цимерка.

Девојка устаде са постеље. Упознаше се и она одмах узе јакну са чивилука у руку.

„Ја бих доле”, рече, „попила чај. Хоћеш и вама да наручим?”

„Дабоме, дабоме”, одговори Милена. „Пријао би нам. А он је сав промрзао.”

Девојка изађе. Он помисли: да ли то оне овако једна другој намењтају? И одмах осети да се узбуђује. Пузави покрет у рубљу постаде му на хладном стомаку врућ.

Висока млада жена му даде пешкир да обрише косу и лице. Онда по великој торби узе да бирка ствари. Сагнута, док је он отпозади све узбуђеније мерио, вадила је тренерке, мајице, џемпере. Премеравала их је на њему.

„Да ли би ти ова била добра?”

Принесе му неке панталоне уза струк.

„Ове би могле”, рече. Али, нешто ваљда осетивши, кришом му гледну испод паса. Тамо, кроз панталоне, оцртавало се нешто као грба.

Она мрдну челом и једва се приметно осмехну. Одвоји се од њега као да тражи нешто на другом крају собе и успут неупадљиво закључа врата. Врати се држећи неку мајицу у руци.

„Свуци се”, рече тихо.

Поче да му помаже да се свуче. Скидоше с њега мокру јакну, џемпер, кошуљу, све пуно воде. Бацали су их у крај просторије.

Брисала му је косу и груди. И, као случајно, додирну му натечено место.

„О!” тихо узвикну. Била је напола зачуђена напола обрадована. „Шта је то?” шапну.

Тренутак га је гледала у лице — баш је привлачна, помисли он — па на брзину смаче панталоне тренерке и гаћице са себе. Затим баци наочаре на кревет и ножице леву ногу уз његов бок.

Била је врућа као мала фуруна пуна миришљаве масти и чим је ушао, почео је ритмично да точи. Чинило му се да у њој тамо готово шобоће. Док га је читавог захватала врелина, а у глави му бурљало, чуо је себе како срче и гргоће. И није успевао да се заустави.

Већ после десетак удара био је готов. Малаксао, врео, обарао је главу ка њеном рамену. Смиривао се, али је још није испуштао. Ослоњен на зид, с њеном ногом подигнутом на његов кук, остајали су и даље.

Она помало задихано упита:

„Готово? Кад пре?”

Он подиже главу. Није могао да оцени да ли му се жена подсмева или је разочарана. Изгледала је румена и зајапурена и лепе усне су јој биле лако отворене. Он изнова поче да је љуби по читавом лицу и врату, пијући јој мирисе. Вртело му се од мириса у глави.

Тада осети да је у њој још чврст и у недоумици начини још два-три неодлучна нова покрета. Да ли је, помисли, и био готов? Није био сигуран. Можда само није дотерао до краја? Или може још једаред?

Не, није га варало. Тамо је клизило као у уљевитој чашици и, осећајући умилан стисак са свих страна, продирао је све дубље. Он наново поче да такће као да је закуцава у зид.

Сад је она била бучнија. Грлила га је и, онако висока, љубила га у очи и нос као да му скупља сузе. Обоје су испуштгали неке звуке, које је разумео али не би умео да растумачи, док је у њој доле опет почињало да шобоће. Осећао је да су им се мириси помешали, на њену косу и кожу, на уста с лепим зубима и читаво тело, на заједничке сокове који су их заливали и на језерску воду и кишу која га је до малочас купала.

5.

Пресвучен, умивен и дотеран, сишао је с њом у ресторан.

Успут су се повремено поглéдали у лице. Миленине очи су светле-ле и Милан се питао да ли то примећују и други. Да ли се и мени из очију може нешто прочитати?

Попили су чај с оном девојком. Онда се он диже да пође. Видео је Богдана на хотелском улазу и хтео је да се с њим договори.

„Ја морам да пођем”, рече. „Вратићу ти одело.”

Она иза стола некако мирно изрече:

„Ми сутра одлазимо.”

Младић се изненади. Онако стојећи, гледао је у лице.

„Кад?” упита.

„Око подне. После ручка.”

Био је неодлучан.

„Доћи ћу до подне.” Пошао је од њих, па се враћао. „Хајде, испрати ме мало.”

Она устаде. Пошли су неколико корака према холу.

„Зашто ми ниси рекла?” питао је узбуђено.

Она готово тужно одговори:

„Шта ту има да се каже?”

Осећао се као да га је запишала.

„Зар само тако?” рече готово увређено.

„Забога, Милане”, одговори она, „не буди патетичан. Ти си млад дечко. Имаш свој живот, као што ја имам свој.”

Гледао је одоздо у кратковиде зелене очи.

„Хоћемо ли се видети у Београду?”

Она, опет с оном тугом, одговори:

„Не знам.” Као да се колебала. „Вероватно нећемо.”

„Зар не могу ни да те потражимо?”

Жена мрдну главом.

„Миланче”, и први пут га тако назва, „ја тамо имам свој живот. До којег ми је стало.”

„Али, Милена, зар само тако? Тако се растајемо? Да се више не видимо?”

У њеном оку можда је поново искрила туга.

„Не”, мрдну главом. „Било ми је лепо.”

Он часак размисли, па рече:

„Мени је било прелепо. Како нисам могао ни да замислим.”

6.

Крупно корачајући, погнуте главе, излазио је из трпезарије. Био је нерасположен и мрзовољан.

У холу му притрча Средоје. Очигледно, осматрао је шта се тамо догађало и хтео је да о томе чује више.

„Еј, Миланче”, упита заверенички, „како је било? Јеси ли је испробао?” Сркао је између вештачких вилица. „Каква је? Кажи ми, кажи ми.”

Милан га погледа готово с мржњом. Овако сам ја, помисли, мало-час сркао. Гадио се сам себи.

„Мрш!” рече не задржавајући се.

Средоје зачуђено викну за њим:

„У, бре, што си уображен! Мислио сам да смо пријатељи!” Покушавао је да га сустигне. „Ако си Београђанин, мислиш, нас можеш да запишаваш! Је л’ мислиш да можеш да нас запишаш? Нисмо за тебе довољно добри, а? Тако мислиш, а?”

Милан се у осврту поново обрецну:

„Одбиј!”

Богдан, у тесној туђој блузи, с оном батеријском лампом у руци, стајао је код улаза. Приметио је шта се десило између портира и момка и кад му овај приђе, још се смејао. Велики трбух у ражљебљеним позајмљеним панталонама смешно му је поскакивао. Окретао је главу према води да га младић не види.

Мрачно, запушено језеро пред хотелом било је у дебелој млеколикој магли. Она се над њим склапала као непрочитана књига.

„Нема их још?” упита Милан.

Чекали су милицију из вароши.

„Доћи ће”, одговори организатор.

„Ја бих”, рече, „отишао до логора да видим у каквом је стању.”

„Па тамо је Ненад. Мораш овде да даш исказ. Заједно са мном.” Изгледао је помало забринут. „Немој да ме оставиш самог с њима. Тим будалама могу да испаднем сумњив. Па да онда данима објашњавам како сам је баш ја нашао.”

„Нећу, нећу”, одговори Милан, „не бој се. Доћи ћу право на језеро. Остављам ти чамац. Ја ћу до логора колима.”

„Ово нам сад”, понови Богдан забринут, „може одузети дан-два од спимања. Знаш како су они брзи. Док обаве увиђај, па истрагу...” Одмахвао је дебелом шаком.

„Ваљда неће.”

Док је журио према простору с аутомобилима, организатор довикну:

„Хоћеш ли моћи да нађеш место?”

„Хоћу, хоћу” одговори он.

У логору је Ненада, заогрнутог кабаницом и обуведеног у гумене чизме, затекао како покушава да запали ватру. Али мокро грање му се није прихватало. Нервозни редитељ је чучећке крај огњишта кресао шибице и љутило псовао.

„Јебем ти природу! У природи само нешто може да те уједе за дупе док природно сереш! Никог више не мрзим него планинаре и туристе! Јебала их природа! Ево шта ти она може урадити!”

После ранијих искустава, логор су били боље обезбедили и сад није био много оштећен. Шатори нису падали и, мада их је вода поплавила, ствари им, обешене о куке и дирке и остављене у колима, нису биле много поквасене. Једино су им положени душеци на дување остали у води.

Али Ненад их је већ издушио и уз ватру, која га није служила, намеравао да га осуши.

„Нека”, рече му Милан, „то ћу ја.”

Презуо се на оној клупици, обувајући гумене чизме високе до кукова, које су имали за снимање. Затим из сандука на колима узео канту са бензином. Зали мокре гранчице на ватришту, па их потпали упаљачем. Праштећи од влаге, ватра се одмах прими.

Ненад га је гледао.

„Јебем ти”, рече, „ала сам глуп! Нисам се сетио!”

Затим су цео сат сређивали по логору. Пили су кафу око ватре, која их је пријатно грејала. Они душеци, обешени на неке притке, лако су испаравали. Милан је причао шта им се десило на језеру.

„Моја жена је то”, рече редитељ погружено, „два пута покушала. Једва су је спасли.”

У почетку није хтео да иде с њим — „Дупе ми се смрзло!” каже кречећи се — а онда се изненада одлучио да ипак пође. Али док су кренули, ухватила их је дубока ноћ. Мало се, само, тргнуо кад је приметио да је сниматељ из кола извукао камеру; она му је била обезбеђена пластичним омо-том.

„Шта ће ти то?” упита сумњичаво.

„За сваки случај”, одговори овај немарно.

Иако са двома јаким батеријским лампама, једва су се својим чамцем пробијали кроз мрак, маглу и шевар. Требало им је више од пола сата до оног места.

Тамо су, под јаким рефлекторима, угледали истражну групу, која је дошла са три пловила. Пре су их у ствари чули него видели. Богдан им је нешто објашњавао показујући руком.

Неки цивил је из чамца кресао блицом на фотографском апарату. Друга двојица, у дубоким чизмама као што су Миланове и гумираним милицијским мантилима, мувала су се по води. Она им је досезала до пола бутина и кретали су се пажљиво. Крила мантила пливала су око њих.

„Где сте, бре, ваздан?” упита дебели организатор нестрпљиво.

„Па, док смо се мало средили”, одговори Ненад. „Више он, мислим, него ја.”

„Није велика штета?” пита организатор. „Моћи ћемо сутра да радимо?”

„Није, није, све је у реду.”

Завеславши, примицао им се у чамцу црномањаст, бркат милицајац са подофицерским знаком на мантилу.

„Ви сте?”, окрете се Ненаду, „били са другом Миливојевићем кад је леш нађен?”

Ненад се збуни и не одговори.

„Ја сам био”, рече Милан.

Милицајац га осмотри, да под лампом погледа у нотес.

„Ти си Милан Стевановић? Изјутра у осам да будеш у хотелу да нам даш исказ.” Милан потврди. „А шта ти је то?”

Сниматељ је на крилу под кабаницом држао камеру. Овај је осветљавао батеријском лампом.

„Камера”, одговори. „Ја сам у екипи сниматељ.”

„Овде ништа не смеш да снимаш! Јеси ли разумео? Овде само ми снимамо. Разумеш?”

„Разумем”, климну младић главом.

Милицајац се одмаче.

„Леш!” бесно заколута редитељ. „Као да то до јуче није био жив створ!”

Жена је у води лежала исто онако како су је она двојица оставили. Осветљена рефлекторима, на таласићима које су стварали чамци, лако се љуљала и Ненаду је деловала као да дише.

Примакавши се прамцу, посматрао је у чистом ужасу. Осветљавао је лампом, али зрак му није добро падао, правећи некакве искривљене сенке. Нагињао се из плава као да хоће да скочи.

Онда одједанпут крикну:

„Јелена! То је моја Јелена! Богдане, што ми ниси рек’о! Јецо! Јецо, шта си учинила!”

Милан је са крме видео како се човек дрхтурећи ухватио за главу и толико накривио да је сваког часа могао да падне. Он подиже камеру на раме и пожури напред да га придржи. Љуљао је чамац.

„Није Јелена!” довикну Богдан из милицијског чамца.

„Јесте, јесте! Што ми ниси рек’о!”

Плакао је тресући се читавим телом.

„Није то Јелена, Нешо! Шта ти је!” Гломазни човек скочи у воду као слон и пожури ка њима. „Миланче, држи га! Држи га, Милане!”

Разбацујући шевар и плускајући око себе, трчао је ка редитељу.

Милан, с оном камером на рамену, журно приђе човеку на прамцу и спусти му руку на раме.

„Немој”, рече. „Смири се. Слушај шта ти Богдан каже.”

Ненад се жустро окрете. На уплаканом лицу, очи су му изгледале исколачене. Милан помисли: лудак ће ме гурнути! И покуша да се измакне.

Али овај га достиже. Првим му ударцем смаче справу с рамена, а онда га обема рукама груну у груди. Најпре камера, па близу ње младић, плуснуше у воду.

„Не смеш да је снимаш!” дерао се крештећи. „И друг водник ти је рекао! Шта ти је друг водник рекао! Не смеш!”

Милан у води љутито рашири руке.

„Па нисам!” продера се и он. „Нисам је снимао!”

Уто се Богдан успења у чамац, замало га не преврнувши. Ухвати редитеља за мишицу.

„Није. Нешо, Јелена”, рече. „То је друга жена. Нити је Милан снимао. Нашли су документа у ташни на обали. Пре тога је била у хотелу.”

Уштакана лица, Ненад га је с неверицом гледао.

„Сигуран си, Богдане? Изгледа као она.”

„Ма не, човече! Ево, види! Осветљавао је својом лампом. „Видиш да није.”

Ненад је зурio у воду. Још помало није веровао.

Уто у свом чамцу пристиже и онај водник. Пролазили су и остали и с неразумевањем их посматрали.

„Ево, рећи ће ти и друг водник.”

„Није, заиста није”, рече брка из свог пловила. „Нашли смо јој документа, не зове се Јелена. И портир Средоје Милановић посведочио нам је да је била у хотелу.” Поче да копа по којој торбици на рамену. „Како се

зваше, богаму?" Онда одједанпут дрекну: „Ко је узео она курчева документа!"

Милан је вадио камеру из воде и љутито псовао око себе.

„Јебем вам матер лудачку! Ко ми вас посла!" Подизао је справу да се педи. „Шта ћу сад са камером? Пропашће ми филм!"

„Неееће", отеже Богдан, „неће јој ништа фалити. Треба само да се осуши."

Ненад је брисао лице, снуждено гледајући у момка у води.

„Хоће ли неко", упита онај доле, „ово да прихвати?"

Пружао је одоздо камеру. Редитељ је журно прими и накрену да се цеди.

„Узалуд си нас окупао", рече му Богдан подсмешљиво. „Ми смо се већ купали."

Ненад извињивно спусти шаку на груди.

„Извините, браћо", промуца. „Ја сам болестан човек."

Богдан потеже Милана у чамац. С њега се цедило као из сунђера.

„Сад нам", изрече организатор, „после два купања, фали још само да се усеремо."

Милан га безизразно погледа. Још је био љут.

Уто Богдан поче да се смеје:

„Ж-ж-ж-ж-ж!" Рзао је као коњ. „Ж-ж-ж-ж-ж! Ж-ж-ж-ж!"

Гледао га је помало запањено. Никад никог није видео да се тако смеје. Није могао да се снађе.

Али овај није прекидао:

„Ж-ж-ж-ж! „Ж-ж-ж-ж!"

Милан га је још тренутак зачуђено гледао, а онда и он учини у њега:

„Ж-ж-ж-ж! „Ж-ж-ж-ж!"

Почеше да се смеју и милицајци. У почетку стидљиво, па све гласније.

Богдан одговори младићу:

„Ж-ж-ж-ж! „Ж-ж-ж-ж!"

Овај понови:

„Ж-ж-ж-ж! „Ж-ж-ж-ж!"

Жужорили су и рзали из све снаге и кезили се и уносили један другога у лице, док их је Ненад с осмехом кривца ћутке посматрао.

7.

Осушени, утопљени у јакне и дубоке ципеле са дебелим чарапама, са штриканим морнарским капама на глави, седели су уз ватру на сред логора. Кад би им се једна страна прегрејала, окретали би јој другу.

Хватала је и дубока ноћ, а њима се још није ишло на спавање. Сва тројица су се осећали некако испражњени и постиђени.

Милану и Богдану је помисао да су се крај мртвог човека, кога су први пут видели, онако блесаво церекали, постајала све непријатнија.

„Шта нам оно би?" рече једног тренутка организатор.

„Не знам ни ја", одговори сниматељ.

Милан је са нелагодношћу помишљао и на Милену и није је разумео. Све се десило превише брзо. Једна је била Милена у хотелској соби, сасвим друга она доле у ресторану. Сећао се како је док су пили чај одјед-

ном постала хладна и уздржана, као да га је дотле једва и видела, и више није могао да је препозна. Је ли га због нечега презирала? Зашто? Да ли ујутро треба да је потражи да затражи објашњење? Је ли учинио нешто што је увредило? Али да тиме неће још више да је повреди?"

Није налазио добар одговор.

Ненад је лагано, замишљено цевчио своју другу флашу пива.

„О, Боже!” рече трљајући лице.

Шта је оно урадио? Како је могао онолико да се превари? Шта ће људи око њега да мисле? Ако је неко луд, не мора тиме и да се поноси.

Размишљао је о жени у Београду. Како ли је она? Можда је управо преживљавала кризу, па је он неким тајним начином, који ни сам не може да протумачи, то осетио? Можда треба да је позове? Само да је упита како је.

Откако су се вратили у логор, колеба се око тога.

„Има ли сад некога у портирници?” упита.

„Има”, одговори Богдан у недоумици. „Али спавају.”

Ненад устаде.

„Пробудићу их. Идем да телефонирам.”

„Нећеш ваљда сада? Види колико је сати.”

Он понови:

„Пробудићу их.”

Одлазио је из круга ватре. Затим су га чули како негде у мраку укључује мотор и како се аутомобилом удаљава.

Они су ћутке ослушкивали. Убрзо шум мотора нестаде негде на путу према хотелу.

Сутра неће моћи да се ради”, рече Милан.

„Моћи ће”, приговори организатор. „А можемо један дан и без њега.” Тренутак је размишљао. „Хоћеш ли моћи ти?”

„Моћи ћу”, одговори Милан. „Ако паднем у воду”, покуша да се напали. „ти ћеш ме извадити.”

Богдан замишљено клима главом.

„Брине се за њу. Никад не зна шта она може да уради. Никад не зна шта ће га сутра код куће дочекати.” Опет је часак размишљао. „Не љутиш се на њега?”

Младић одречно заврте главом.

„Не. Чудио сам се шта му је.”

Богдан га је часак посматрао, па додаде:

„А и ми бисмо већ могли у крпе.”

„Могли бисмо”, потврди сниматељ.

Али није им се од ватре устајало и нису полазили. Гледали су некуд пред себе.

„Нема нам ноћас”, рече Милан, „нашег пријатеља ћука.”

„Нема”, одговори Богдан. „И он је, мора бити, прокиснуо.”

Небо се над њима чистило и умивало жмиркајући искрама звезда. Исток је почињао да се просветљава најављујући зору. Језеро је после кише било прекривено нежном магленом плаштаницом и испод ње љаскало на бледонаранцастој месечини.

Негде у обали тихо је крљало.